

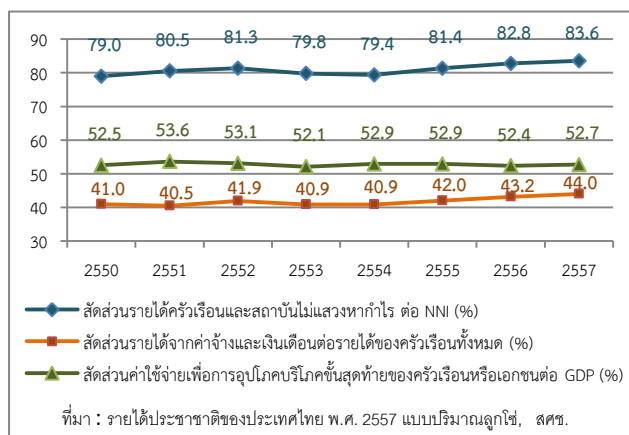
ความมั่นคงทางเศรษฐกิจของครัวเรือน¹

บทความนี้ มุ่งเน้นการนำเสนอประเด็นรายได้ รายจ่าย หนี้สิน การถือครองทรัพย์สิน และการออมของครัวเรือน เพื่อสะท้อนให้เห็นถึงความมั่นคงทางเศรษฐกิจในการดำรงชีวิตของครัวเรือนไทย โดยใช้ข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน ของสำนักงานสถิติแห่งชาติ และข้อมูลจากแหล่งอื่น ๆ มาประกอบการวิเคราะห์ ทั้งนี้ ครัวเรือนที่มีความมั่นคงทางเศรษฐกิจในบทความนี้ หมายถึง ครัวเรือนที่มีรายได้มากกว่ารายจ่าย หรือมีเงินออม ครัวเรือนที่เป็นเจ้าของทรัพย์สิน และครัวเรือนที่มีภาระการชำระหนี้ต่อรายได้ไม่เกิน 30%

ครัวเรือนที่มีรายได้มากกว่ารายจ่ายสะท้อนว่าครัวเรือนนั้นมีรายได้คงเหลือสำหรับเป็นเงินออมหรือมีเงินสำรองที่สามารถนำมาใช้จ่ายในภาวะฉุกเฉินหรือครอบครัวประสบภาวะวิกฤตต่างๆ เช่น วิกฤตด้านสุขภาพที่ส่งผลกระทบต่อการทำงานหรือการประกอบอาชีพ วิกฤตจากการประสบกับภัยพิบัติทางธรรมชาติ เป็นต้น สำหรับทรัพย์สินที่ครัวเรือนเป็นเจ้าของในบทความนี้มี 4 ประเภท คือ (1) บ้าน/ที่ดิน/สิ่งปลูกสร้างใช้เป็นที่อยู่อาศัย (2) บ้าน/ที่ดิน/สิ่งปลูกสร้างใช้ประกอบธุรกิจ ประกอบการเกษตรและอื่นๆ (3) ยานพาหนะ และ (4) ทรัพย์สินทางการเงิน ซึ่งทรัพย์สินเหล่านี้มีสภาพคล่องสูงสามารถแปลงเป็นเงินสดได้ง่ายและทรัพย์สินดังกล่าวสามารถนำไปใช้ในการลงทุนสร้างรายได้ให้กับครอบครัวได้ นอกจากนี้ การใช้เกณฑ์ครัวเรือนที่มีภาระการชำระหนี้ต่อรายได้ไม่เกิน 30% จัดเป็นครัวเรือนที่มีความมั่นคงทางเศรษฐกิจนั้น เนื่องจากข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน ของสำนักงานสถิติแห่งชาติ ในช่วงปี 2550 – 2558 บ่งชี้ว่า ค่าใช้จ่ายทั้งหมดของครัวเรือนเฉลี่ยต่อเดือน คิดเป็นสัดส่วนเกินกว่าร้อยละ 70 ของรายได้ทั้งหมดของครัวเรือนเฉลี่ยต่อเดือน ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่า ครัวเรือนจะมีรายได้เหลือจากหักค่าใช้จ่ายแล้วไม่เกินร้อยละ 30 ที่จะสามารถนำไปชำระหนี้ได้

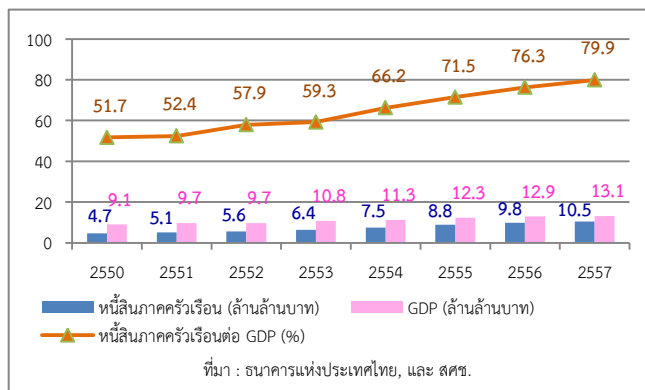
ภาพรวมเศรษฐกิจของครัวเรือนไทย

เมื่อสะท้อนเศรษฐกิจของครัวเรือนในภาพรวมของประเทศจากข้อมูลบัญชีประชาชาติ พบว่า สัดส่วนรายได้ของครัวเรือนและสถาบันไม่แสวงหากำไรต่อรายได้ประชาชาติ (NNI) มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 79.4 ในปี 2554 เพิ่มเป็นร้อยละ 83.6 ในปี 2557 โดยเป็นการเพิ่มขึ้นของรายได้จากค่าจ้างและเงินเดือน ซึ่งสัดส่วนรายได้จากค่าจ้างและเงินเดือนเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 40.9 ของรายได้ครัวเรือนและสถาบันไม่แสวงหากำไรทั้งหมด ในปี 2554 เพิ่มเป็นร้อยละ 44.0 ในปี 2557 ทั้งนี้ ในปี 2557 รายได้ของครัวเรือนและสถาบันไม่แสวงหากำไรเท่ากับ 8,561,250 ล้านบาท และมีการออมต่อหัว 9,561 บาท ในด้านค่าใช้จ่ายเพื่อการอุปโภคบริโภคขั้นสุดท้ายของครัวเรือนหรือเอกชนต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติ (GDP) มีสัดส่วนค่อนข้างคงที่ประมาณร้อยละ 52 ในช่วงปี 2554 – 2557 โดยในปี 2557 ค่าใช้จ่ายเพื่อการอุปโภคบริโภคขั้นสุดท้ายของครัวเรือนหรือเอกชน เท่ากับ 6,922,617 ล้านบาท

¹ สำนักพัฒนาฐานข้อมูลและตัวชี้วัดภาวะสังคม กลุ่มงานฐานข้อมูล, สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, กันยายน 2559.

นอกจากนี้ ในด้านหนี้สินภาคครัวเรือน² สะท้อนจากข้อมูลของธนาคารแห่งประเทศไทย พบว่า สัดส่วนหนี้สินครัวเรือนต่อ GDP มีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง จากร้อยละ 51.7 ในปี 2550 เพิ่มเป็นร้อยละ 79.9 ในปี 2557 โดยในปี 2557 หนี้สินภาคครัวเรือน เท่ากับ 10,494,245 ล้านบาท โดยเป็นหนี้เพื่อการอุปโภคบริโภคที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ 83,451 ล้านบาท หรือคิดเป็นร้อยละ 0.8 ของหนี้สินภาคครัวเรือนทั้งหมด

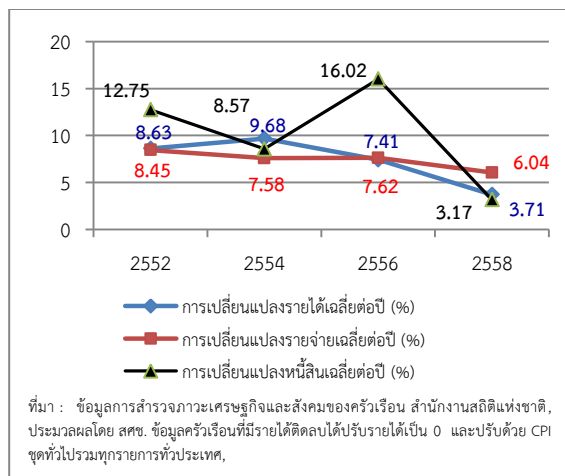
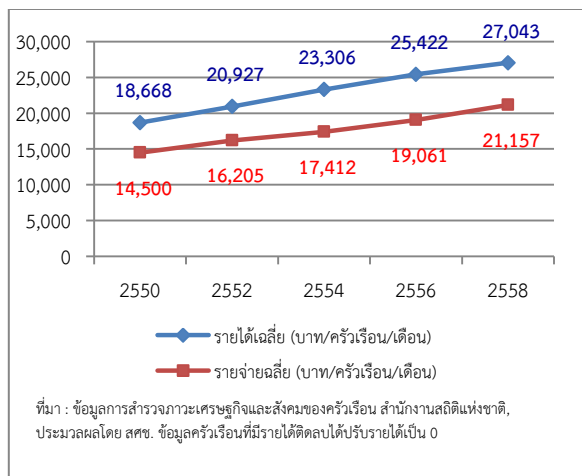

อย่างไรก็ตาม หากสะท้อนเศรษฐกิจของครัวเรือนจากข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน ของสำนักงานสถิติแห่งชาติ ซึ่งเป็นการสำรวจข้อมูลระดับครัวเรือนจากครัวเรือนตัวอย่างทั่วประเทศ ประมาณ 52,000 ครัวเรือน จากการวิเคราะห์ข้อมูลดังกล่าวมีประเด็นที่น่าสนใจ ดังนี้

รายได้ของครัวเรือนเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องแต่เพิ่มขึ้นในอัตราที่ลดลงในช่วงปี 2550 - 2558
รายได้ของครัวเรือนเพิ่มขึ้นจาก 18,668 บาท/ครัวเรือน/เดือน ในปี 2550 เพิ่มเป็น 27,043 บาท/ครัวเรือน/เดือน ในปี 2558 เมื่อพิจารณาการเปลี่ยนแปลงของรายได้เฉลี่ยของครัวเรือน พบว่า รายได้เฉลี่ยเพิ่มขึ้นในอัตราที่ลดลง โดยในช่วงปี 2552 - 2554 เพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 9.7 ต่อปี และช่วงปี 2556 - 2558 เพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 3.7 ต่อปี (รายได้เฉลี่ยปรับด้วย CPI ชุดทั่วไปทุกรายการทั่วประเทศ) ทั้งนี้ในปี 2558 รายได้ของครัวเรือนประมาณร้อยละ 44.2 มาจากค่าจ้างและเงินเดือน และอีกประมาณร้อยละ 55.8 ไม่ได้มาจากค่าจ้างและเงินเดือน

รายจ่ายของครัวเรือนเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องในช่วงปี 2550 - 2558 โดยเฉพาะปี 2558 รายจ่ายของครัวเรือนเพิ่มขึ้นในอัตราที่สูงกว่าอัตราการเพิ่มขึ้นของรายได้ของครัวเรือน โดยรายจ่ายของครัวเรือนเพิ่มขึ้นจาก 14,500 บาท/ครัวเรือน/เดือน ในปี 2550 เพิ่มเป็น 21,157 บาท/ครัวเรือน/เดือน ในปี 2558 เมื่อพิจารณาการเปลี่ยนแปลงของรายจ่ายเฉลี่ยของครัวเรือน พบว่า รายจ่ายเฉลี่ยเพิ่มขึ้นในอัตราที่ลดลง โดยในช่วงปี 2552 - 2554 เพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 7.6 ต่อปี และช่วงปี 2556 - 2558 เพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 6.0 ต่อปี (รายจ่ายเฉลี่ยปรับด้วย CPI ชุดทั่วไปทุกรายการทั่วประเทศ) ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าในช่วงปี 2556 - 2558 รายจ่ายเฉลี่ยของครัวเรือนเพิ่มขึ้นในอัตราที่สูงกว่าอัตราการเพิ่มขึ้นของรายได้เฉลี่ยของครัวเรือน โดยค่าใช้จ่ายของครัวเรือนจะเน้นหนักในหมวดค่าอาหารและเครื่องดื่มสูงถึงร้อยละ 33.3 หมวดค่าเดินทางและคมนาคมร้อยละ 18.4 และหมวดค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับที่อยู่อาศัยร้อยละ 14.0 ของค่าใช้จ่ายทั้งหมด

² เงินให้กู้ยืมแก่ภาคครัวเรือน ประกอบด้วย เงินให้กู้ยืมและเงินลงทุนในลูกหนี้ที่สถาบันการเงินให้แก่ครัวเรือน (บุคคลธรรมดา)

แม้ว่าครัวเรือนที่เป็นหนี้จะมีสัดส่วนลดลงอย่างต่อเนื่อง แต่หนี้สินเฉลี่ยของครัวเรือนที่เป็นหนี้กลับเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องในช่วงปี 2550 - 2558 โดยครัวเรือนกว่า 90% เป็นหนี้ในระบบอย่างเดียว ครัวเรือนที่เป็นหนี้มีสัดส่วนลดลงอย่างต่อเนื่อง จากร้อยละ 63.3 ในปี 2550 ลดลงเหลือร้อยละ 60.9, 55.8, 53.8, และ 49.1 ในปี 2552, 2554, 2556 และ 2558 ตามลำดับ แต่หนี้สินเฉลี่ยของครัวเรือนที่เป็นหนี้กลับเพิ่มขึ้นจาก 184,342 บาท/ครัวเรือน/เดือน ในปี 2550 เพิ่มขึ้นเป็น 221,199, 241,760, 303,243, และ 319,326 บาท/ครัวเรือน/เดือน ในช่วงเวลาเดียวกัน ตามลำดับ เมื่อพิจารณาการเปลี่ยนแปลงของหนี้สินเฉลี่ยของครัวเรือนที่เป็นหนี้ พบว่า หนี้สินเฉลี่ยของครัวเรือนที่เป็นหนี้เพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 12.8, 8.6, 16.0, และ 3.2 ต่อปี ในช่วงเวลาดังกล่าวตามลำดับ (หนี้สินเฉลี่ยปรับด้วย CPI ชุดทั่วไปทุกรายการทั่วประเทศ) โดยหนี้สินของครัวเรือนกู้มาเพื่อสร้างความมั่นคงในที่อยู่อาศัยคือใช้ซื้อ/เช่าซื้อบ้านและ/หรือที่ดิน มีสัดส่วนร้อยละ 32.4 และกู้มาใช้ลงทุนทำธุรกิจและทำการเกษตร ร้อยละ 25.5 ซึ่งเป็นหนี้ที่ก่อให้เกิดรายได้แก่ครัวเรือน แต่ที่น่าเป็นห่วงคือหนี้สินที่กู้มาใช้จ่ายอุปโภคบริโภคในครัวเรือนซึ่งเป็นหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้มีสัดส่วนสูงถึงร้อยละ 41.3 ของหนี้สินครัวเรือนทั้งหมด ในปี 2558 โดยครัวเรือนที่มีหนี้สินที่กู้มาเพื่อใช้จ่ายอุปโภคบริโภคในสัดส่วนค่อนข้างสูง ได้แก่ ครัวเรือนที่มีรายได้หลักมาจากการเป็นพนักงานด้านการขนส่งและงานพื้นฐาน และครัวเรือนที่มีรายได้หลักมาจากการเป็นพนักงานเกษตร ป่าไม้ และประมง เป็นต้น

เมื่อพิจารณาการชำระหนี้ของครัวเรือน พบว่า ในปี 2558 ครัวเรือนที่มีการชำระหนี้คิดเป็นร้อยละ 95.6 ของครัวเรือนที่เป็นหนี้ทั้งหมด โดยเงินชำระหนี้ต่อรายได้มีสัดส่วนเฉลี่ยร้อยละ 29.6 หากพิจารณาครัวเรือนที่เงินชำระหนี้ไม่เกิน 30% ของรายได้ มีสัดส่วนร้อยละ 71.4 และครัวเรือนที่เงินชำระหนี้สูงกว่า 30% ของรายได้ มีสัดส่วนร้อยละ 28.6 ของครัวเรือนที่มีการชำระหนี้ทั้งหมด

สัดส่วนครัวเรือนที่เป็นหนี้ หนี้สินเฉลี่ยของครัวเรือนที่เป็นหนี้ และสัดส่วนหนี้สินของครัวเรือนที่เป็นหนี้ตามวัตถุประสงค์การกู้เงิน

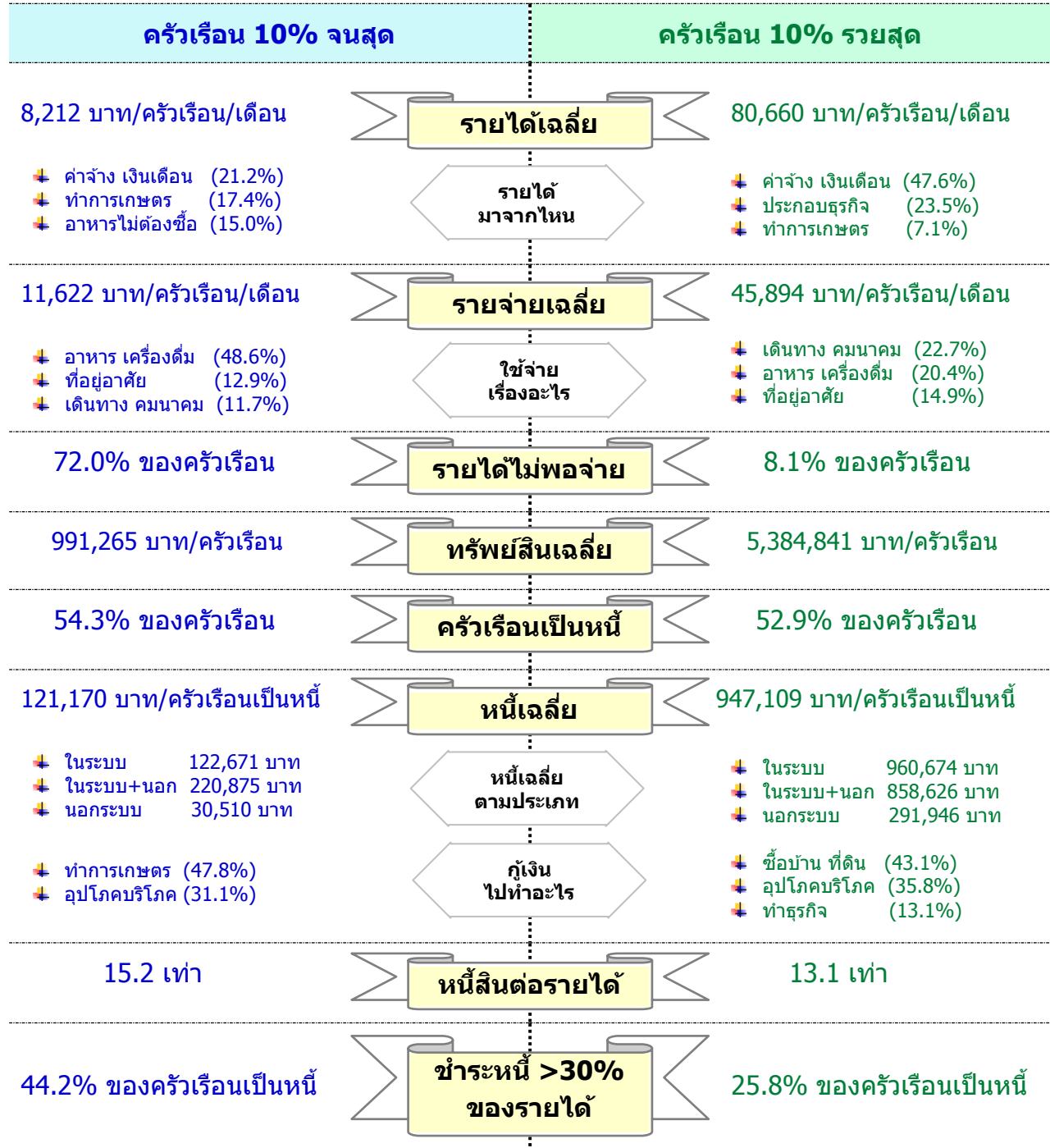
รายการ	2550	2552	2554	2556	2558
ร้อยละของครัวเรือนที่เป็นหนี้ (% ของครัวเรือนทั้งหมด)	63.3	60.9	55.8	53.8	49.1
- ครัวเรือนที่เป็นหนี้ในระบบอย่างเดียว (%)	80.5	82.4	87.5	91.7	91.4
- ครัวเรือนที่เป็นหนี้ทั้งในระบบและนอกระบบ (%)	10.8	9.7	6.4	3.7	3.7
- ครัวเรือนที่เป็นหนี้นอกระบบอย่างเดียว (%)	8.7	7.9	6.1	4.6	4.9
หนี้สินเฉลี่ยของครัวเรือนที่เป็นหนี้ (ครัวเรือน/บาท)	184,342	221,199	241,760	303,243	319,326
- หนี้ในระบบอย่างเดียวเฉลี่ย (บาท/ครัวเรือน/	199,377	237,016	257,948	315,995	332,139
- หนี้ทั้งในระบบและนอกระบบเฉลี่ย (บาท/ครัวเรือน/	179,248	215,087	194,328	289,347	334,762
- หนี้นอกระบบอย่างเดียวเฉลี่ย (บาท/ครัวเรือน/	51,405	64,173	58,514	61,018	68,587
สัดส่วนหนี้สินของครัวเรือนที่เป็นหนี้ ตามวัตถุประสงค์การกู้เงิน (%)					
- ซื้อ/เช่าซื้อบ้านและ/หรือที่ดิน	31.3	34.3	34.0	36.8	32.4
- ใช้ในการศึกษา	2.7	2.6	2.0	1.5	1.2
- ใช้จ่ายอุปโภคบริโภคในครัวเรือน	33.3	30.8	37.8	36.7	41.3
- ใช้ในการทำธุรกิจ	14.4	16.3	10.3	10.5	10.2
- ใช้ในการทำเกษตร	15.2	14.2	14.4	13.5	14.3
- อื่นๆ	3.1	1.8	1.5	1.1	0.5

ที่มา : ข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน สำนักงานสถิติแห่งชาติ, ประมวลผลโดย สศช. โดยข้อมูลครัวเรือนที่มีรายได้ติดลบได้ปรับรายได้เป็น 0

 เงินออมและมูลค่าทรัพย์สินของครัวเรือนไทย เงินออมมีความสำคัญต่อการลงทุนของประเทศและการเติบโตอย่างยั่งยืนของระบบเศรษฐกิจ และเปรียบเสมือนเป็นภูมิคุ้มกันที่สำคัญของครัวเรือนตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง หากครัวเรือนโดยรวมมีเงินออมในระดับสูงก็จะไม่อ่อนไหวง่ายนักต่อความผันผวนของเศรษฐกิจและความไม่แน่นอนในอนาคต รวมทั้งยังช่วยให้ประเทศไม่ต้องพึ่งพาแหล่งเงินทุนจากต่างประเทศที่มีความเสี่ยงทั้งด้านความผันผวนของค่าเงินและต้นทุนทางการเงิน หากสะท้อนเงินออมของครัวเรือนจากรายได้คงเหลือของครัวเรือนหลังหักรายจ่ายของครัวเรือน พบว่า ในปี 2558 เงินออมของครัวเรือนโดยเฉลี่ย 5,886 บาท/ครัวเรือน/เดือน โดยครัวเรือนที่มีเงินออม (ครัวเรือนที่มีรายได้มากกว่ารายจ่าย) มีสัดส่วนร้อยละ 71.7 ของครัวเรือนทั้งหมด สำหรับในส่วนของมูลค่าทรัพย์สินของครัวเรือนโดยเฉลี่ย 1,785,527 บาท/ครัวเรือน ซึ่งประกอบด้วย มูลค่าบ้าน/ที่ดิน/สิ่งปลูกสร้างใช้เป็นที่อยู่อาศัยที่ครัวเรือนเป็นเจ้าของ มูลค่าบ้าน/ที่ดิน/สิ่งปลูกสร้างใช้ประกอบธุรกิจ/เกษตรและอื่นๆ ที่ครัวเรือนเป็นเจ้าของ มูลค่ายานพาหนะที่ครัวเรือนเป็นเจ้าของ และ มูลค่าทรัพย์สินทางการเงิน

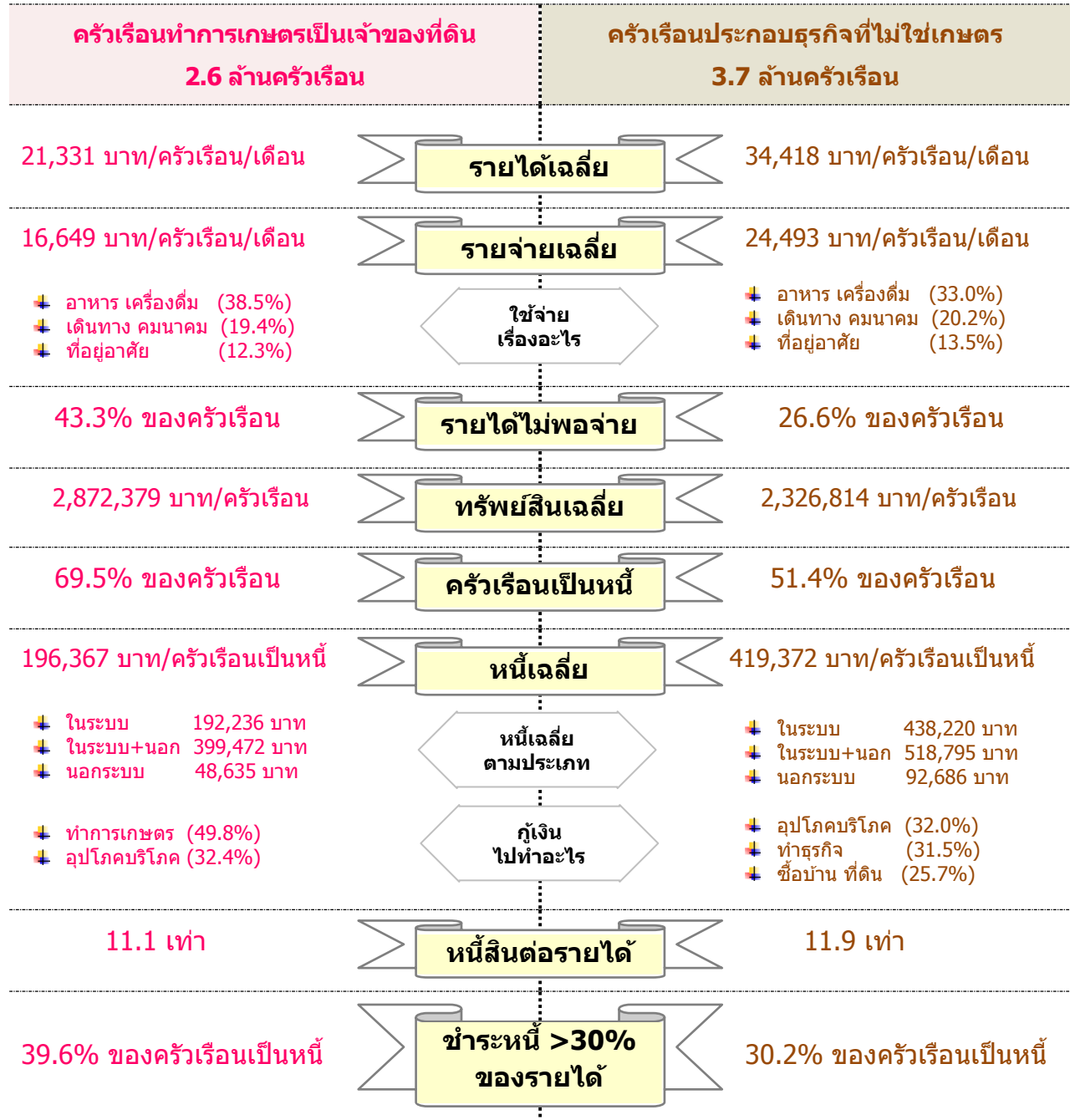
เปรียบเทียบเศรษฐกิจของครัวเรือน ระหว่าง ครัวเรือนจนสุด VS ครัวเรือนรวยสุด ปี 2558

ที่มา : ข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน ปี 2558 ของสำนักงานสถิติแห่งชาติ, ประมวลผลโดยสำนักพัฒนาฐานข้อมูลและตัวชี้วัดภาวะสังคม สศช. โดยข้อมูลครัวเรือนที่มีรายได้ติดลบได้ปรับรายได้เป็น 0

เปรียบเทียบเศรษฐกิจของครัวเรือน ระหว่าง ครัวเรือนทำการเกษตร VS ครัวเรือนประกอบธุรกิจ ปี 2558

ที่มา : ข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน ปี 2558 ของสำนักงานสถิติแห่งชาติ, ประมวลผลโดยสำนักพัฒนาฐานข้อมูลและตัวชี้วัดภาวะสังคม สศช. โดยข้อมูลครัวเรือนที่มีรายได้ติดลบได้ปรับรายได้เป็น 0

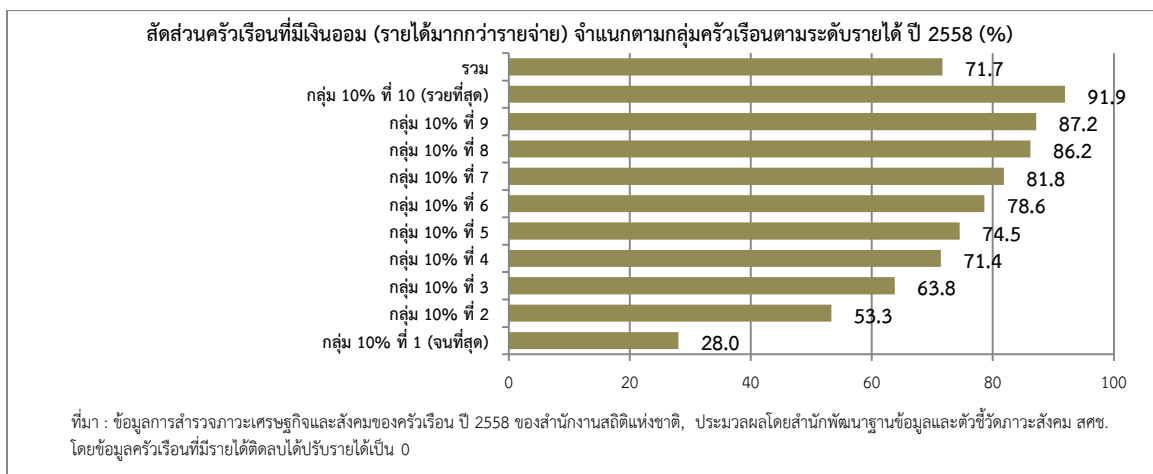

ความมั่นคงทางเศรษฐกิจของครัวเรือน

ครัวเรือนที่มีความมั่นคงทางเศรษฐกิจ สะท้อนจากครัวเรือนที่มีรายได้มากกว่ารายจ่ายหรือมีรายได้คงเหลือเพื่อเป็นเงินออม ครัวเรือนที่เป็นเจ้าของทรัพย์สิน และครัวเรือนที่มีภาระการชำระหนี้ต่อรายได้ไม่เกิน 30% ซึ่งมีประเด็นที่น่าสนใจ ดังนี้

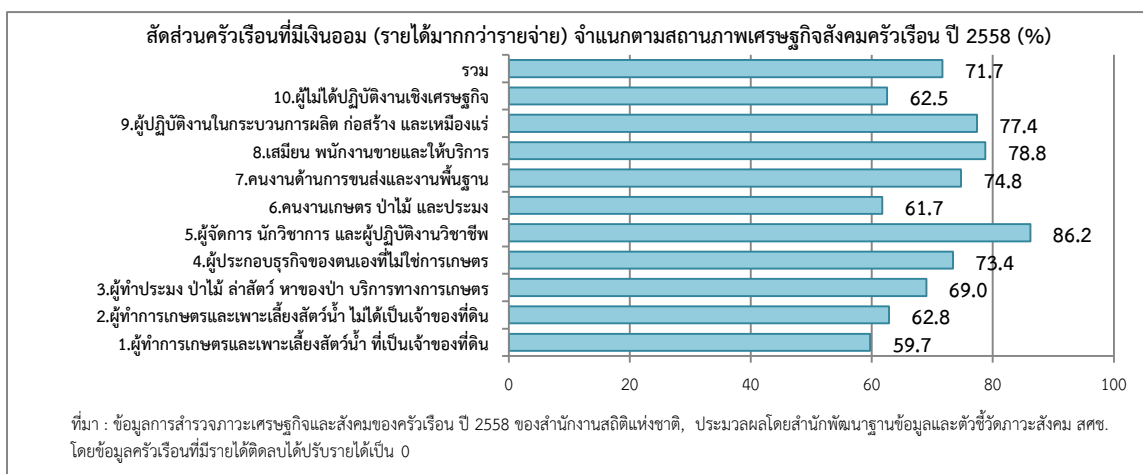
 ครัวเรือนที่มีความมั่นคงทางเศรษฐกิจที่สะท้อนจากครัวเรือนที่มีเงินออม มีสัดส่วนเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยปี 2558 มีสัดส่วนสูงถึงร้อยละ 71.7 ของครัวเรือนทั้งหมด เมื่อพิจารณาความมั่นคงทางเศรษฐกิจของครัวเรือนโดยสะท้อนจากครัวเรือนที่มีเงินออม (ครัวเรือนที่มีรายได้มากกว่ารายจ่ายหรือมีรายได้คงเหลือหลังหักรายจ่าย) พบว่า ในปี 2550 ครัวเรือนที่มีความมั่นคงทางเศรษฐกิจหรือครัวเรือนที่มีเงินออม มีสัดส่วนร้อยละ 63.1 ของครัวเรือนทั้งหมด และมีสัดส่วนเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง เพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 66.8, 67.9, 71.1, และ 71.7 ในปี 2552, 2554, 2556, และ 2558 ตามลำดับ โดยครัวเรือนมีเงินออมโดยเฉลี่ย 4,168 บาท/ครัวเรือน/เดือน ในปี 2550 และเพิ่มขึ้นเป็น 5,886 บาท/ครัวเรือน/เดือน ในปี 2558

ครัวเรือนที่มีเงินออม กระจุกตัวหนาแน่นอยู่ในครัวเรือนที่มีฐานะร่ำรวย เมื่อจัดเรียงครัวเรือนตามระดับรายได้ทั้งหมดของครัวเรือนจากน้อยไปหามาก แล้วแบ่งกลุ่มครัวเรือนเป็น 10 กลุ่มเท่า ๆ กัน โดยกลุ่ม 10% ที่ 1 เป็นกลุ่มครัวเรือนที่จนสุด และเรียงไปจนถึงกลุ่ม 10% ที่ 10 เป็นกลุ่มครัวเรือนที่รวยสุด พบว่า ในปี 2558 กลุ่ม 10% ที่ 10 ครัวเรือนรวยที่สุด ส่วนใหญ่เป็นครัวเรือนที่มีเงินออม คิดเป็นสัดส่วนสูงถึงร้อยละ 91.9 ขณะที่กลุ่ม 10% ที่ 1 ครัวเรือนจนที่สุด เป็นครัวเรือนที่มีเงินออม คิดเป็นสัดส่วนเพียงร้อยละ 28.0 เท่านั้น ซึ่งบ่งชี้ให้เห็นว่ากลุ่ม 10% ที่ 1 ครัวเรือนจนที่สุด ส่วนใหญ่ (ร้อยละ 72.0) เป็นครัวเรือนที่มีรายได้ไม่เพียงพอกับรายจ่ายของครัวเรือน ซึ่งเป็นครัวเรือนที่มีความเสี่ยงทางด้านเศรษฐกิจ

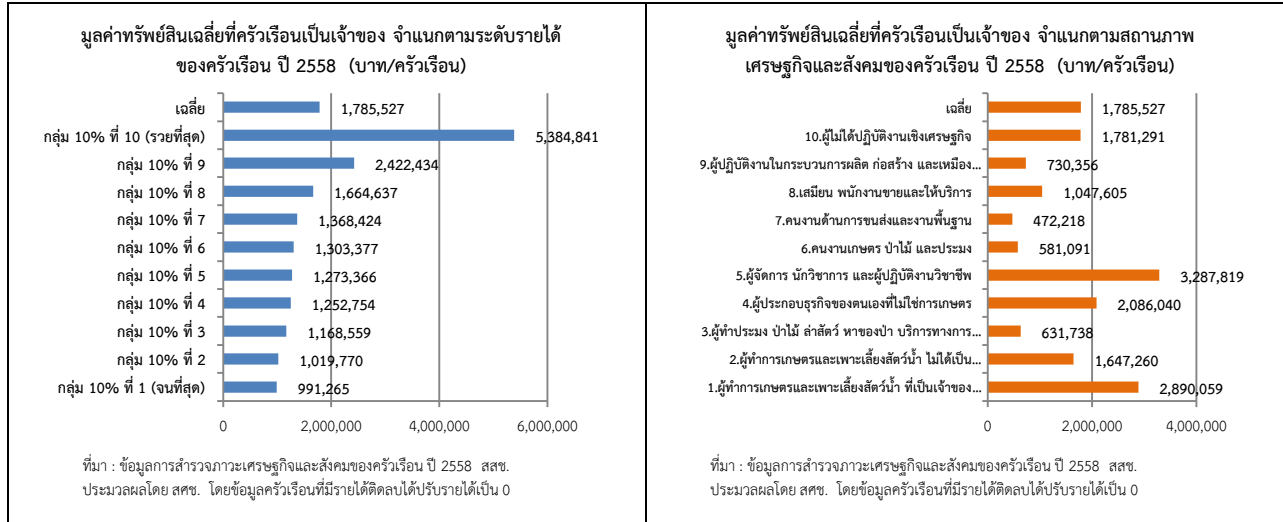
ครัวเรือนที่มีเงินออม กระจุกตัวหนาแน่นอยู่ในครัวเรือนที่มีรายได้หลักมาจากการเป็นผู้จัดการ/นักวิชาการและผู้บริหารงานวิชาชีพ โดยครัวเรือนดังกล่าวมีสัดส่วนครัวเรือนที่มีเงินออมสูงถึงร้อยละ 86.2 ของครัวเรือนที่มีรายได้หลักมาจากการเป็นผู้จัดการ/นักวิชาการและผู้บริหารงานวิชาชีพทั้งหมดในปี 2558 ซึ่งมีความ

แตกต่างกันค่อนข้างมากจากกลุ่มครัวเรือนที่มีรายได้หลักมาจากการทำการเกษตรและเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำที่เป็นเจ้าของที่ดิน โดยกลุ่มนี้มีสัดส่วนครัวเรือนที่มีเงินออมเพียงร้อยละ 59.7 ซึ่งบ่งชี้ให้เห็นว่าครัวเรือนที่มีรายได้หลักมาจากการทำการเกษตรและเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำที่เป็นเจ้าของที่ดิน เป็นครัวเรือนที่มีความมั่นคงทางด้านเศรษฐกิจน้อยกว่ากลุ่มครัวเรือนที่มีรายได้หลักมาจากอาชีพอื่น

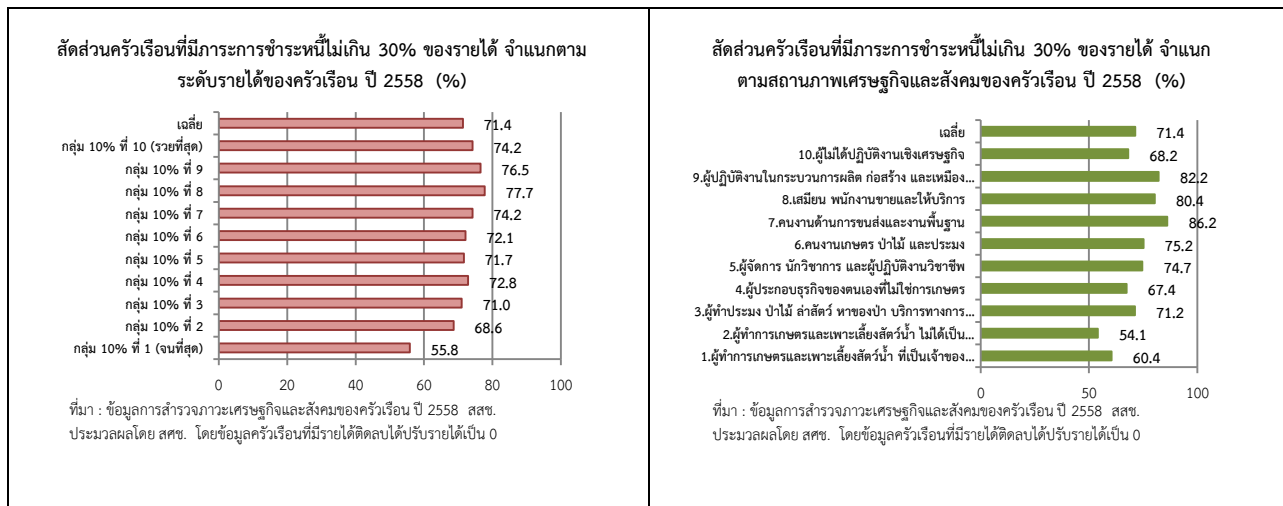

ครัวเรือนที่มีความมั่นคงทางเศรษฐกิจที่สะท้อนจากครัวเรือนที่เป็นเจ้าของทรัพย์สิน มีสัดส่วนสูงถึงร้อยละ 99.6 ของครัวเรือนทั้งหมดในปี 2558 เมื่อสะท้อนครัวเรือนที่มีความมั่นคงทางเศรษฐกิจจากครัวเรือนที่เป็นเจ้าของทรัพย์สิน โดยทรัพย์สินของครัวเรือนดังกล่าวที่นำมาพิจารณา ประกอบด้วย บ้าน/ที่ดิน/สิ่งปลูกสร้างใช้เป็นที่อยู่อาศัย บ้าน/ที่ดิน/สิ่งปลูกสร้างใช้ประกอบธุรกิจ/เกษตรและอื่นๆ ยานพาหนะ และทรัพย์สินทางการเงิน ซึ่งบางครัวเรือนอาจจะมีทรัพย์สินทั้ง 4 รายการ หรือบางครัวเรือนอาจจะมีทรัพย์สินไม่ครบทั้ง 4 รายการก็จัดว่าเป็นครัวเรือนที่เป็นเจ้าของทรัพย์สินเช่นกัน โดยในปี 2558 พบว่า เกือบทุกครัวเรือนเป็นเจ้าของทรัพย์สิน (ร้อยละ 99.6) มูลค่าทรัพย์สินเฉลี่ย 1,785,527 บาท/ครัวเรือน ซึ่งบ่งชี้ให้เห็นว่า เกือบทุกครัวเรือนมีความมั่นคงทางเศรษฐกิจหากสะท้อนจากครัวเรือนที่เป็นเจ้าของทรัพย์สิน แม้ว่าเกือบทุกครัวเรือนเป็นเจ้าของทรัพย์สินก็ตาม แต่มูลค่าทรัพย์สินของครัวเรือนมีความแตกต่างกันไปตามระดับรายได้ของครัวเรือน และตามสถานภาพเศรษฐกิจและสังคมครัวเรือน โดยกลุ่ม 10% ที่ 10 ครัวเรือนรวยที่สุด มีมูลค่าทรัพย์สินของครัวเรือน 5,384,841 บาท/ครัวเรือน ขณะที่กลุ่ม 10% ที่ 1 ครัวเรือนจนที่สุด มีมูลค่าทรัพย์สินของครัวเรือน 991,265 บาท/ครัวเรือน ซึ่งน้อยกว่าครัวเรือนรวยสุดประมาณ 5.4 เท่า หากพิจารณาตามสถานภาพเศรษฐกิจและสังคมครัวเรือน พบว่า ครัวเรือนที่มีรายได้หลักมาจากการเป็นผู้จัดการ/นักวิชาการและผู้ปฏิบัติงานวิชาชีพ มีมูลค่าทรัพย์สินของครัวเรือนสูงที่สุดคือ 3,287,819 บาท/ครัวเรือน รองลงมาเป็นครัวเรือนที่มีรายได้หลักมาจากการทำการเกษตรและเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำที่เป็นเจ้าของที่ดิน มูลค่าทรัพย์สินของครัวเรือน 2,890,059 บาท/ครัวเรือน ส่วนครัวเรือนที่มีรายได้หลักมาจากการเป็นคนงานด้านการขนส่งและงานพื้นฐาน มีมูลค่าทรัพย์สินของครัวเรือนน้อยที่สุด คือ 472,218 บาท/ครัวเรือน ซึ่งต่ำกว่ามูลค่าทรัพย์สินเฉลี่ยถึง 3.8 เท่า

ครัวเรือนที่มีความมั่นคงทางเศรษฐกิจที่สะท้อนจากครัวเรือนที่มีภาระการชำระหนี้ต่อรายได้ไม่เกิน 30% มีสัดส่วนสูงถึงร้อยละ 71.4 ของครัวเรือนทั้งหมดในปี 2558 ครัวเรือนที่มีความมั่นคงทางเศรษฐกิจที่สะท้อนจากครัวเรือนที่มีภาระการชำระหนี้ต่อรายได้ไม่เกิน 30% และสะท้อนจากครัวเรือนที่มีเงินออม มีสัดส่วนที่ไม่แตกต่างกันคือประมาณร้อยละ 71 ของครัวเรือนทั้งหมดในปี 2558 อย่างไรก็ตาม ครัวเรือนที่มีภาระการชำระหนี้ต่อรายได้ไม่เกิน 30% มีสัดส่วนแตกต่างกันตามระดับรายได้ของครัวเรือน โดยกลุ่ม 10% ที่ 1 ครัวเรือนจนที่สุดมีสัดส่วนร้อยละ 55.8 และครัวเรือนรายได้น้อยกลุ่ม 10% ที่ 2 มีสัดส่วนร้อยละ 68.6 ส่วนอีก 8 กลุ่มครัวเรือนที่เหลือมีสัดส่วนร้อยละ 71 - 78 หากพิจารณาครัวเรือนตามสถานภาพเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน พบว่า ครัวเรือนที่มีภาระการชำระหนี้ต่อรายได้ไม่เกิน 30% มีสัดส่วนแตกต่างกันอย่างเห็นได้ชัด โดยกลุ่มครัวเรือนที่มีรายได้หลักมาจากการทำการเกษตรและเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำที่ไม่ได้เป็นเจ้าของที่ดิน มีสัดส่วนน้อยที่สุดเพียงร้อยละ 54.1 ขณะที่กลุ่มครัวเรือนที่มีรายได้หลักมาจากการเป็นพนักงานด้านการขนส่งและงานพื้นฐาน มีสัดส่วนสูงที่สุดคือร้อยละ 86.2

กล่าวโดยสรุป ความมั่นคงทางเศรษฐกิจของครัวเรือน แม้ว่าสะท้อนจากครัวเรือนที่มีรายได้มากกว่า รายจ่าย (มีเงินออม) หรือครัวเรือนที่เป็นเจ้าของทรัพย์สิน หรือครัวเรือนที่มีภาระการชำระหนี้ต่อรายได้ไม่เกิน 30% ก็ตาม สามารถสรุปได้ว่า โดยภาพรวมของประเทศ ครัวเรือนที่มีความมั่นคงทางเศรษฐกิจมีสัดส่วนเกินกว่า ร้อยละ 70 ของครัวเรือนทั้งหมด ในทางกลับกันบ่งชี้ได้ว่าโดยภาพรวมยังมีครัวเรือนประมาณร้อยละ 30 ของ ครัวเรือนทั้งหมด ที่ยังไม่ค่อยมีความมั่นคงทางเศรษฐกิจหรือมีโอกาสเสี่ยงที่จะเกิดปัญหาทางด้านเศรษฐกิจ โดย กลุ่มครัวเรือนที่มีความเสี่ยงในกรณีไม่มีเงินออมของครัวเรือน เช่น กลุ่ม 10% ที่ 1 ครัวเรือนจนที่สุด ซึ่งมีสัดส่วน สูงถึงร้อยละ 72.0 และกลุ่มครัวเรือนที่มีรายได้หลักมาจากการทำการเกษตรและเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำที่เป็นเจ้าของ ที่ดินซึ่งมีสัดส่วนร้อยละ 40.3 นอกจากนี้ กลุ่มครัวเรือนที่มีความเสี่ยงในกรณีมีภาระการชำระหนี้ต่อรายได้เกิน 30% เช่น กลุ่ม 10% ที่ 1 ครัวเรือนจนที่สุดซึ่งมีสัดส่วนร้อยละ 44.2 และกลุ่มครัวเรือนที่มีรายได้หลักมาจากการ ทำการเกษตรและเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำที่ไม่ได้เป็นเจ้าของที่ดิน ซึ่งมีสัดส่วนร้อยละ 45.9

ผลการศึกษาวิจัย โครงการ “คนไทยก้าวไกล ใส่ใจการเงิน” (Literacy Improvement for better Finance in Thailand: LIFT) ชี้ให้เห็นว่า ทุกภาคส่วนในสังคมล้วนประสบปัญหาการมีความรู้เรื่องทางการเงินที่ ค่อนข้างต่ำ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มนักเรียนนักศึกษา แรงงานที่มีรายได้น้อย และเกษตรกร ที่มีความรู้เรื่องทาง การเงินอยู่ในระดับต่ำที่สุด รวมทั้งประชากรกลุ่มเสี่ยง 3 กลุ่มนี้ยังขาดทักษะความรู้เรื่องคณิตศาสตร์พื้นฐานและ การคิดอย่างมีตรรกะอีกด้วย จึงทำให้กลุ่มเหล่านี้มักจะถูกอยู่ในภาวะเสี่ยงต่อการติดกับดักวงจรหนี้สินและความ ยากจน เมื่อพิจารณาถึงสาเหตุของปัญหาหนี้ครัวเรือนหรือปัญหาทางการเงิน พบว่า ในกลุ่มนักเรียนนักศึกษา มักจะประสบปัญหาทางการเงินเนื่องจากขาดความรู้ความเข้าใจและด้วยวัฒนธรรมทางสังคมที่ส่งเสริมพฤติกรรม การบริโภคนิยมและการเลียนแบบ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการใช้จ่ายประเภทสินค้าฟุ่มเฟือย อาทิ โทรศัพท์แบบ สมาร์ทโฟน และเครื่องสำอางราคาแพง ในกลุ่มแรงงานที่มีรายได้น้อย โดยเฉพาะกลุ่มแรงงานที่มีรายได้น้อยใน อุตสาหกรรมเฉพาะด้านจะได้รับค่าตอบแทนจากการปฏิบัติงานโดยทั่วไปวันละ 8 ชั่วโมงรวมถึงการทำงาน ล่วงเวลา แต่ในช่วงที่ภาวะเศรษฐกิจซบเซาจะมีการลดชั่วโมงหรือจำกัดการทำงานล่วงเวลาทำให้แรงงานมีรายได้ ลดลง ซึ่งแรงงานเหล่านี้ส่วนใหญ่จะไม่สามารถจัดการกับการสูญเสียรายได้ของตนเองได้ ทำให้ประสบปัญหาใน การใช้ชีวิตมากยิ่งขึ้นและกลายเป็นกลุ่มเสี่ยงต่อการมีภาวะหนี้สิน ส่วนกลุ่มแรงงานอิสระที่มีรายได้น้อยมักจะ ไม่สามารถเข้าถึงบริการทางการเงินที่เป็นทางการได้เนื่องจากไม่มีข้อมูลบัญชีเงินเดือนที่ต่อเนื่อง จึงต้องพึ่งพาเงินกู้ นอกกระบบในกรณีที่ต้องจำเป็นต้องใช้สินเชื่อ โดยบ่อยครั้งก็ไม่มีความเข้าใจว่าการจ่ายดอกเบี้ยเงินกู้ในระบบในอัตรา ที่สูงจะส่งผลกระทบต่อพวกเขาในอนาคตอย่างไรบ้าง สำหรับในกลุ่มเกษตรกร แม้ว่าเกษตรกรจะมีการเข้าถึงด้าน การศึกษาที่เพิ่มสูงขึ้นในช่วงไม่กี่ปีที่ผ่านมา แต่ก็ยังคงตามหลังกลุ่มประชากรที่มีสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคม อื่นๆ อยู่มาก เช่นเดียวกับความสามารถในการเข้าถึงบริการและข้อมูลข่าวสารทางการเงิน อีกทั้ง เกษตรกรยังต้อง เผชิญปัญหาเฉพาะหน้าหลายอย่าง อาทิ ราคาผลผลิตทางการเกษตรซึ่งเป็นไปตามตลาดโลกโดยเกษตรกรไม่ สามารถควบคุมราคาเองได้ เกษตรกรโดยส่วนใหญ่จึงเป็นคนยากจนและมีระดับความรู้เรื่องทางการเงินค่อนข้างต่ำ ทำให้กลายเป็นอุปสรรคในการบริหารการเงิน³

³ โครงการ “คนไทยก้าวไกล ใส่ใจการเงิน” (Literacy Improvement for better Finance in Thailand: LIFT), 2558, สถาบันค้นคว้าและพัฒนา การสนับสนุนจากมูลนิธิ: หน้า 9 – 11.

นโยบายรัฐบาลและโครงการของรัฐที่สำคัญ เพื่อเพิ่มรายได้ ลดรายจ่าย ส่งเสริมการออม และ แก้ไขปัญหาหนี้สินครัวเรือน

 เพิ่มรายได้และลดรายจ่ายให้กับครัวเรือน ภาครัฐได้ดำเนินโครงการต่าง ๆ ที่สำคัญเพื่อเพิ่มรายได้ และลดรายจ่ายให้กับประชาชนหรือครัวเรือน เช่น การลดภาระค่าใช้จ่ายด้านการเดินทางโดยการจัตรถเมล์ฟรีและ รถไฟฟ้าฟรีให้บริการแก่ประชาชน การลดภาระค่าใช้จ่ายด้านอุปโภคบริโภคโดยจัดงานธงฟ้าซึ่งเป็นการนำสินค้าที่ จำเป็นต่อการครองชีพมาขายในราคาต่ำกว่าราคาในท้องตลาดทั่วไป การลดภาระค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการศึกษาโดย รัฐสนับสนุนค่าใช้จ่าย 5 รายการ ได้แก่ ค่าเล่าเรียน ค่าหนังสือ ค่าอุปกรณ์การเรียน ค่าเครื่องแบบนักเรียน และค่า กิจกรรมพัฒนาคุณภาพผู้เรียน การให้เงินเบี้ยยังชีพแก่ผู้สูงอายุและคนพิการ สำหรับผู้สูงอายุให้เบี้ยยังชีพราย เดือนแบบขั้นบันได โดยผู้ที่มีอายุ 60-69 ปีได้รับ 600 บาท อายุ 70-79 ปีได้รับ 700 บาท อายุ 80-89 ปีได้รับ 800 บาท และอายุ 90 ปีขึ้นไปได้รับ 1,000 บาท ส่วนคนพิการให้เบี้ยยังชีพรายเดือนจากเดิมรายละ 500 บาท ต่อเดือน ปัจจุบันเพิ่มเป็น 800 บาทต่อเดือน การให้เงินอุดหนุนเลี้ยงดูเด็กแรกเกิดในครัวเรือนยากจนเพื่อให้เด็ก ได้รับการเลี้ยงดูอย่างมีคุณภาพและมีพัฒนาการสมวัย โดยให้เงินอุดหนุนผู้ลงทะเบียนขอรับสิทธิ คนละ 600 บาท/ เดือน ตั้งแต่เด็กแรกเกิดจนถึงอายุสามปี รวมทั้ง การลดต้นทุนการผลิตและเพิ่มรายได้ของเกษตรกรโดยกระทรวง เกษตรฯ ผนึกกำลังภาครัฐ รัฐวิสาหกิจ เอกชน ใช้กลไกคณะกรรมการขับเคลื่อนนโยบายของกระทรวงเกษตรและ สหกรณ์แบบเบ็ดเสร็จ (Single Command) บูรณาการระบบเกษตรแปลงใหญ่เพื่อนำไปสู่เป้าหมายที่สำคัญ คือ ต้นทุนการผลิตในภาคเกษตรลดลง ผลผลิตมีมูลค่าเพิ่มขึ้น มีมาตรฐานเป็นที่ยอมรับ มีตลาดรองรับสินค้า และ รายได้ของเกษตรกรดีขึ้น นอกจากนี้ ยังมีโครงการสนับสนุนต้นทุนการผลิตให้แก่เกษตรกรผู้ปลูกข้าว ปีการผลิต 2559/60 จำนวนประมาณ 3.7 ล้านราย โดยจะได้รับเงินช่วยเหลือไร่ละ 1,000 บาท รายละไม่เกิน 10 ไร่

 ส่งเสริมการออมของประชาชน การออมภาคสมัครใจ เช่น การสมัครเป็นสมาชิกกองทุนการออม แห่งชาติ (กอช.) เพื่อให้ประชาชนมีการออมเงิน โดยมี กอช. เป็นหลักประกันการจ่ายบำนาญและให้ประโยชน์ตอบแทนเมื่อสิ้นสุดการเป็นสมาชิก กอช. เป็นกองทุนบำนาญสำหรับคนไทยที่มีอาชีพอิสระซึ่งก็คือผู้ที่อยู่ในกลุ่ม แรงงานนอกระบบ ไม่มีนายจ้าง กอช.ตั้งขึ้นตามกฎหมายพระราชบัญญัติกองทุนการออมแห่งชาติ พ.ศ. 2554 โดย ให้สิทธิแก่ผู้ประกอบอาชีพอิสระในการออมเงินแล้วรับผลประโยชน์ตอบแทน โดยรัฐจ่ายเงินสมทบให้และยังได้รับ ผลตอบแทนจากการลงทุนพร้อมกับสิทธิที่จะได้รับบำนาญเมื่อเกษียณอายุ นอกจากนี้ ยังมีการออมภาคบังคับ เช่น การเป็นสมาชิก กบข. ของข้าราชการ และการเป็นผู้ประกันตนในระบบประกันสังคมของแรงงานในระบบ เป็นต้น

 แก้ไขปัญหานี้สินครัวเรือน เช่น การลดภาระหนี้ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา และการ แก้ไขปัญหานี้สินของเกษตรกรรายย่อยโดยการปลดหนี้ ปรับโครงสร้างหนี้ การขยายเวลาการชำระหนี้ เป็นต้น

โครงการลดภาระหนี้ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ดำเนินการโดยธนาคารออมสินอนุมัติ วงเงินสินเชื่อใหม่ให้กับข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่สมัครใจเข้าร่วมโครงการ โดยใช้เงินที่ทายาทจะ ได้รับในอนาคตเพื่อค้ำประกัน ได้แก่ เงินบำเหน็จตกทอด และ/หรือ เงินฌาปนกิจสงเคราะห์ครอบครัว (ช.พ.ค.) เพื่อนำเงินสินเชื่อใหม่มาลดภาระหนี้หรือปิดบัญชีหนี้ที่มีอยู่ในปัจจุบัน ซึ่งโครงการนี้สามารถบรรเทาปัญหานี้สิน ครูและบุคลากรทางการศึกษาได้ประมาณ 283,000 ราย และสามารถลดภาระหนี้ได้เฉลี่ยรายละ 300,000 – 600,000 บาท ทำให้ลดภาระการผ่อนชำระหนี้เดิมลง 2,000 – 4,000 บาทต่อเดือน หรือบางรายชำระหนี้ปิดบัญชีได้

รวมทั้งลดอัตราดอกเบี้ยจากเดิมร้อยละ 5.85 – 6.70 ต่อปี เหลือร้อยละ 4 ต่อปี ซึ่งเป็นการแบ่งเบาภาระในระยะยาว อีกทั้งผู้กู้ไม่ต้องผ่อนชำระหนี้วงเงินสินเชื่อใหม่ตลอดอายุสัญญา

โครงการแก้ไขปัญหานี้สินของเกษตรกรรายย่อยผ่านระบบธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) โครงการนี้แบ่งเป็น 3 โครงการย่อย คือ 1) **การปลดหนี้**เกษตรกรที่ไม่มีศักยภาพและมีเหตุที่ไม่ปกติเกิดขึ้นในชีวิต เช่น การเสียชีวิต ทูพพลภาพ การเจ็บป่วยเรื้อรังจนไม่สามารถที่จะประกอบอาชีพได้ตามปกติ ซึ่งมีประมาณ 28,000 ราย มีหนี้สินประมาณ 4,000 ล้านบาท โดย ธ.ก.ส. ดำเนินการจำหน่ายหนี้ออกไป 2) **ปรับโครงสร้างหนี้** เกษตรกรที่มีศักยภาพค่อนข้างต่ำแต่ยังมีความสามารถในการประกอบอาชีพ และเป็นหนี้โดยสุจริต และมีความจำเป็น ซึ่งมีประมาณ 340,000 ราย มีหนี้สินจำนวน 48,000 ล้านบาท รวมทั้งการให้สินเชื่อใหม่ไม่เกินรายละ 50,000 บาท มีวงเงินสินเชื่อประมาณ 15,000 ล้านบาท และ 3) **การขยายเวลาการชำระหนี้** เกษตรกรที่มีศักยภาพซึ่งมีประเด็นในเรื่องการงดทำนาปรังหรือราคาขายตกต่ำ ซึ่งมีประมาณ 450,000 ราย มีหนี้สินประมาณ 64,000 ล้านบาท แต่ยังคงคิดดอกเบี้ยตามอัตราปกติ รวมทั้งมีการให้สินเชื่อเพิ่มเติมไม่เกิน 100,000 บาทต่อราย มีวงเงินประมาณ 35,000 ล้านบาท

ข้อเสนอแนะ

แม้ว่าครัวเรือนส่วนใหญ่เกินกว่าร้อยละ 70 ของครัวเรือนทั้งหมด มีความมั่นคงทางเศรษฐกิจ แต่ก็ยังมีครัวเรือนประมาณร้อยละ 30 ของครัวเรือนทั้งหมด ที่ยังไม่ค่อยมีความมั่นคงทางเศรษฐกิจหรือมีโอกาสเสี่ยงที่จะเกิดปัญหาทางด้านเศรษฐกิจ เนื่องจากคนไทยส่วนใหญ่มีความรู้ทางการเงินที่ค่อนข้างต่ำ รวมทั้งในบางกลุ่มยังขาดทักษะความรู้เรื่องคณิตศาสตร์พื้นฐานและการคิดอย่างมีตรรกะอีกด้วย ประกอบกับวัฒนธรรมทางสังคมที่ส่งเสริมพฤติกรรมการบริโภคนิยมและการเลียนแบบ นำไปสู่การใช้จ่ายที่เกินตัวและการมีภาระหนี้สินของครัวเรือนตามมา ดังนั้น การเสริมสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจของครัวเรือน ควรมีแนวทางที่สำคัญ ดังนี้

 การเสริมสร้างให้ภาคครัวเรือนเกิดความรู้ความเข้าใจทางการเงินและเกิดวินัยทางการเงินที่ดี เพื่อลดการใช้จ่ายเกินตัวและลดการก่อหนี้โดยไม่จำเป็น พร้อมทั้งสนับสนุนให้ครัวเรือนมีพฤติกรรมออม ตลอดจนส่งเสริมการจัดทำบัญชีครัวเรือนเพื่อเป็นเครื่องมือในการสร้างวินัยทางการเงินให้ตระหนักถึงความสำคัญของการลดรายจ่ายที่ไม่จำเป็น ซึ่งภาคครัวเรือนที่มีวินัยทางการเงินจะเป็นรากฐานสำคัญที่ช่วยให้เศรษฐกิจไทยมีการพัฒนาที่ยั่งยืน

 การผลักดันให้ครัวเรือนนำแนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตโดยเฉพาะการจัดการทางการเงินของครัวเรือนทั้งรายรับ รายจ่าย หนี้สิน การออมและทรัพย์สิน ซึ่งแนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวทางที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของทางสายกลางและความไม่ประมาท โดยคำนึงถึงความพอประมาณ ความมีเหตุผล การสร้างภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี ตลอดจนใช้ความรู้และคุณธรรม ความซื่อสัตย์ ความขยัน อดทนเป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิต เพื่อป้องกันให้รอดพ้นจากวิกฤตทางการเงินและสามารถดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคงและยั่งยืนภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์และความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ในสังคม

ตารางผนวก

ตาราง 1 : ภาพรวมรายได้ รายจ่าย หนี้สิน และทรัพย์สินของครัวเรือน

รายการ	ปี 2550	ปี 2552	ปี 2554	ปี 2556	ปี 2558
จำนวนครัวเรือนทั้งหมด (ล้านครัวเรือน)	18.2	19.6	20.0	20.2	21.3
รายได้เฉลี่ย (บาท/ครัวเรือน/เดือน) (ปรับ CPI)	18,668 (16,652)	20,927 (19,525)	23,306 (23,306)	25,422 (26,761)	27,043 (28,747)
รายจ่ายเฉลี่ย (บาท/ครัวเรือน/เดือน) (ปรับ CPI)	14,500 (12,934)	16,205 (15,120)	17,412 (17,412)	19,061 (20,066)	21,157 (22,490)
รายได้คงเหลือเฉลี่ย หรือเงินออม (บาท/ครัวเรือน/เดือน) (ปรับด้วย CPI ชุดทั่วประเทศ)	4,168 (3,718)	4,721 (4,405)	5,893 (5,893)	6,360 (6,696)	5,886 (6,257)
ร้อยละของครัวเรือนที่มีรายได้ <= รายจ่าย (%)	36.9	33.2	32.1	28.9	28.3
ร้อยละของครัวเรือนที่มีรายได้ > รายจ่าย (%)	63.1	66.8	67.9	71.1	71.7
ร้อยละของครัวเรือนที่เป็นหนี้ (% ของครัวเรือนทั้งหมด)	63.3	60.9	55.8	53.8	49.1
- ครัวเรือนที่เป็นหนี้ในระบบอย่างเดียว (%)	80.5	82.4	87.5	91.7	91.4
- ครัวเรือนที่เป็นหนี้ทั้งในระบบและนอกระบบ (%)	10.8	9.7	6.4	3.7	3.7
- ครัวเรือนที่เป็นหนี้นอกระบบอย่างเดียว (%)	8.7	7.9	6.1	4.6	4.9
หนี้สินเฉลี่ยของครัวเรือนที่เป็นหนี้ (บาท/ครัวเรือน) (ปรับ CPI)	184,342 (164,433)	221,199 (206,379)	241,760 (241,760)	303,243 (319,224)	319,326 (339,443)
- หนี้ในระบบอย่างเดียวเฉลี่ย (บาท/ครัวเรือน)	199,377	237,016	257,948	315,995	332,139
- หนี้ทั้งในระบบและนอกระบบเฉลี่ย (บาท/ครัวเรือน)	179,248	215,087	194,328	289,347	334,762
- หนี้นอกระบบอย่างเดียวเฉลี่ย (บาท/ครัวเรือน)	51,405	64,173	58,514	61,018	68,587
สัดส่วนหนี้สินของครัวเรือนที่เป็นหนี้ ตามวัตถุประสงค์การกู้เงิน (%)					
- ซื้อ/เช่าซื้อบ้านและ/หรือที่ดิน	31.3	34.3	34.0	36.8	32.4
- ใช้ในการศึกษา	2.7	2.6	2.0	1.5	1.2
- ใช้จ่ายอุปโภคบริโภคในครัวเรือน	33.3	30.8	37.8	36.7	41.3
- ใช้ในการทำธุรกิจ	14.4	16.3	10.3	10.5	10.2
- ใช้ในการทำเกษตร	15.2	14.2	14.4	13.5	14.3
- อื่นๆ	3.1	1.8	1.5	1.1	0.5
หนี้สินต่อรายได้ (เท่า)	9.6	9.6	9.4	10.4	10.2
การชำระหนี้ของครัวเรือนที่เป็นหนี้					
- ครัวเรือนไม่ชำระหนี้ (%)	na.	9.6	7.2	5.3	4.4
- ครัวเรือนชำระหนี้ (%)	na.	90.4	92.8	94.7	95.6
ครัวเรือนชำระหนี้ <= 30% ของรายได้ (%)	na.	70.2	70.3	72.2	71.4
ครัวเรือนชำระหนี้ > 30% ของรายได้ (%)	na.	29.8	29.7	27.8	28.6
สัดส่วนเงินชำระหนี้ต่อรายได้ (%)	na.	30.2	31.1	32.8	29.6
มูลค่าทรัพย์สินทั้งหมด (บาท/ครัวเรือน) (ปรับ CPI)	na.	na.	na.	1,500,556 (1,579,636)	1,785,527 (1,899,015)

na. ไม่มีข้อมูล

ที่มา : ข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน สำนักงานสถิติแห่งชาติ,

ประมวลผลโดยสำนักพัฒนาฐานข้อมูลและตัวชี้วัดภาวะสังคม สศช. โดยข้อมูลครัวเรือนที่มีรายได้ติดลบได้ปรับรายได้เป็น 0

หมายเหตุ :

: รายได้ หมายถึง รายได้ทั้งสิ้นของครัวเรือน

: รายจ่าย หมายถึง รายจ่ายทั้งสิ้นของครัวเรือน

: รายได้คงเหลือเฉลี่ยต่อเดือน คือ รายได้ทั้งสิ้นของครัวเรือน หักด้วย รายจ่ายทั้งสิ้นของครัวเรือน

: มูลค่าทรัพย์สินทั้งหมด ได้แก่ มูลค่าบ้าน/ที่ดิน/สิ่งปลูกสร้างซึ่งเป็นที่อยู่อาศัยที่ครัวเรือนเป็นเจ้าของ, มูลค่าบ้าน/ที่ดิน/สิ่งปลูกสร้างใช้ประกอบธุรกิจ/เกษตรและอื่น ๆ ที่ครัวเรือนเป็นเจ้าของ, มูลค่ายานพาหนะที่ครัวเรือนเป็นเจ้าของ, มูลค่าทรัพย์สินทางการเงิน

ตาราง 2 : จำนวนครัวเรือนทั้งหมด รายได้ทั้งสิ้นเฉลี่ยต่อเดือน รายจ่ายทั้งสิ้นเฉลี่ยต่อเดือน รายได้สุทธิเฉลี่ยต่อเดือน มูลค่าทรัพย์สินของครัวเรือน และหนี้สินเฉลี่ยของครัวเรือนที่เป็นหนี้ จำแนกตามกลุ่มครัวเรือนตามระดับรายได้ ปี 2558

กลุ่มครัวเรือนตามระดับรายได้	จำนวน (ครัวเรือน)	รายได้เฉลี่ย (บาท/ครัวเรือน/เดือน)	รายจ่ายเฉลี่ย (บาท/ครัวเรือน/เดือน)	รายได้คงเหลือเฉลี่ย (บาท/ครัวเรือน/เดือน)	ร้อยละของครัวเรือนที่มีรายได้ <= รายจ่าย (%)	ร้อยละของครัวเรือนที่มีรายได้ > รายจ่าย (%)	มูลค่าทรัพย์สินทั้งหมด (บาท/ครัวเรือน)	ร้อยละของครัวเรือนที่เป็นหนี้ (%)	หนี้สินเฉลี่ยของครัวเรือนที่เป็นหนี้ (บาท/ครัวเรือน)	หนี้สินต่อรายได้ (เท่า)
กลุ่ม 10% ที่ 1 (จนที่สุด)	2,132,603	8,212	11,622	-3,410	72.0	28.0	991,265	54.3	121,170	15.2
กลุ่ม 10% ที่ 2	2,133,372	12,013	12,409	-397	46.7	53.3	1,019,770	51.9	129,458	8.9
กลุ่ม 10% ที่ 3	2,131,144	14,226	13,700	526	36.2	63.8	1,168,559	51.3	129,572	8.0
กลุ่ม 10% ที่ 4	2,133,009	16,951	15,320	1,631	28.6	71.4	1,252,754	48.5	143,953	7.3
กลุ่ม 10% ที่ 5	2,132,758	20,174	17,927	2,247	25.5	74.5	1,273,366	49.7	217,509	8.8
กลุ่ม 10% ที่ 6	2,132,591	22,604	19,189	3,415	21.4	78.6	1,303,377	43.6	240,124	8.9
กลุ่ม 10% ที่ 7	2,132,586	25,985	21,176	4,809	18.2	81.8	1,368,424	43.1	322,119	9.7
กลุ่ม 10% ที่ 8	2,132,280	29,997	24,026	5,970	13.8	86.2	1,664,637	45.7	372,987	9.9
กลุ่ม 10% ที่ 9	2,133,425	39,618	30,310	9,308	12.8	87.2	2,422,434	49.8	551,169	11.7
กลุ่ม 10% ที่ 10 (รวยที่สุด)	2,132,231	80,660	45,894	34,766	8.1	91.9	5,384,841	52.9	947,109	13.1
รวม	21,325,999	27,043	21,157	5,886	28.3	71.7	1,785,527	49.1	319,326	10.2

ที่มา : ข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน สำนักงานสถิติแห่งชาติ,

ประมวลผลโดยสำนักพัฒนาฐานข้อมูลและตัวชี้วัดภาวะสังคม สศช. โดยข้อมูลครัวเรือนที่มีรายได้ติดลบได้ปรับรายได้เป็น 0

หมายเหตุ :

- : กลุ่มครัวเรือนตามระดับรายได้ เป็นการเรียงครัวเรือนที่มีรายได้ทั้งสิ้นเฉลี่ยต่อคน จากต่ำสุดไปสูงสุด แล้วแบ่งครัวเรือนเป็น 10 กลุ่มๆละ 10% เท่าๆกัน
- : รายได้คงเหลือเฉลี่ยต่อเดือน คือ รายได้ทั้งสิ้นของครัวเรือน หักด้วย รายจ่ายทั้งสิ้นของครัวเรือน
- : มูลค่าทรัพย์สินทั้งหมด ได้แก่ มูลค่าบ้าน/ที่ดิน/สิ่งปลูกสร้างใช้เป็นที่อยู่อาศัยที่ครัวเรือนเป็นเจ้าของ
มูลค่าบ้าน/ที่ดิน/สิ่งปลูกสร้างใช้ประกอบธุรกิจ/เกษตรและอื่น ๆ ที่ครัวเรือนเป็นเจ้าของ
มูลค่ายานพาหนะที่ครัวเรือนเป็นเจ้าของ
มูลค่าทรัพย์สินทางการเงิน

ตาราง 3 : จำนวนครัวเรือนทั้งหมด รายได้ทั้งสิ้นเฉลี่ยต่อเดือน รายจ่ายทั้งสิ้นเฉลี่ยต่อเดือน รายได้สุทธิเฉลี่ยต่อเดือน มูลค่าทรัพย์สินของครัวเรือน และหนี้สินเฉลี่ยของครัวเรือนที่เป็นหนี้ จำแนกตามสถานภาพเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน ปี 2558

สถานภาพเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน	จำนวน (ครัวเรือน)	รายได้เฉลี่ย (บาท/ครัวเรือน/เดือน)	รายจ่ายเฉลี่ย (บาท/ครัวเรือน/เดือน)	รายได้คงเหลือเฉลี่ย (บาท/ครัวเรือน/เดือน)	ร้อยละของครัวเรือนที่มีรายได้ $\leq$ รายจ่าย (%)	ร้อยละของครัวเรือนที่มีรายได้ $>$ รายจ่าย (%)	มูลค่าทรัพย์สินทั้งหมด (บาท/ครัวเรือน)	ร้อยละของครัวเรือนที่เป็นหนี้ (%)	หนี้สินเฉลี่ยของครัวเรือนที่เป็นหนี้ (บาท/ครัวเรือน)	หนี้สินต่อรายได้ (เท่า)
1. ผู้ทำการเกษตรและเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ ที่เป็นเจ้าของที่ดิน	2,647,600	21,331	16,649	4,682	40.3	59.7	2,890,059	69.53	196,367	11.1
2. ผู้ทำการเกษตรและเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ ไม่ได้เป็นเจ้าของที่ดิน	473,767	22,141	16,358	5,783	37.2	62.8	1,647,260	79.04	239,950	12.9
3. ผู้ทำประมง ป่าไม้ ลำสัตว์ หาของป่า บริการทางการเกษตร	345,250	13,434	10,829	2,605	31.0	69.0	631,738	41.71	153,844	7.9
4. ผู้ประกอบธุรกิจของตนเองที่ไม่ใช่การเกษตร	3,665,802	34,418	24,493	9,925	26.6	73.4	2,086,040	51.37	419,372	11.9
5. ผู้จัดการ นักวิชาการ และผู้ปฏิบัติงานวิชาชีพ	2,326,151	56,095	40,264	15,831	13.8	86.2	3,287,819	56.41	742,786	13.2
6. คนงานเกษตร ป่าไม้ และประมง	593,073	13,927	13,009	919	38.3	61.7	581,091	47.55	125,720	7.3
7. คนงานด้านการขนส่ง และงานพื้นฐาน	402,960	16,701	14,247	2,455	25.2	74.8	472,218	42.25	95,634	5.4
8. เสมียน พนักงานขาย และให้บริการ	3,203,548	25,693	21,637	4,056	21.2	78.8	1,047,605	47.77	288,463	8.7
9. ผู้ปฏิบัติงานในกระบวนการผลิตก่อสร้าง และเหมืองแร่	3,289,535	22,346	19,032	3,314	22.6	77.4	730,356	46.75	204,841	6.9
10. ผู้ไม่ได้ปฏิบัติงานเชิงเศรษฐกิจ	4,378,312	17,739	15,259	2,479	37.5	62.5	1,781,291	31.85	213,053	9.9
รวม	21,325,999	27,043	21,157	5,886	28.3	71.7	1,785,527	49.09	319,326	10.2

ที่มา : ข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน สำนักงานสถิติแห่งชาติ,

ประมวลผลโดยสำนักพัฒนาฐานข้อมูลและตัวชี้วัดภาวะสังคม สศช. โดยข้อมูลครัวเรือนที่มีรายได้ติดลบได้ปรับรายได้เป็น 0

หมายเหตุ :

: สถานภาพเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน พิจารณาจากแหล่งรายได้ส่วนใหญ่ของครัวเรือน สถานภาพการทำงาน ประเภทของกิจกรรมในเชิงเศรษฐกิจและอาชีพเป็นหลัก

: ผู้ไม่ได้ปฏิบัติงานเชิงเศรษฐกิจ ได้แก่ ผู้ที่มีรายได้จากบำนาญ บำนาญ เงินช่วยเหลือ รายได้จากทรัพย์สิน และรายได้อื่น ๆ

: รายได้คงเหลือเฉลี่ยต่อเดือน คือ รายได้ทั้งสิ้นของครัวเรือน หักด้วย รายจ่ายทั้งสิ้นของครัวเรือน

: มูลค่าทรัพย์สินทั้งหมด ได้แก่ มูลค่าบ้าน/ที่ดิน/สิ่งปลูกสร้างใช้เป็นที่อยู่อาศัยที่ครัวเรือนเป็นเจ้าของ

มูลค่าบ้าน/ที่ดิน/สิ่งปลูกสร้างใช้ประกอบธุรกิจ/เกษตรและอื่น ๆ ที่ครัวเรือนเป็นเจ้าของ

มูลค่ายานพาหนะที่ครัวเรือนเป็นเจ้าของ

มูลค่าทรัพย์สินทางการเงิน

ตาราง 4 : คริวเรือที่เป็นหนี้ และการชำระหนี้ของคริวเรือ จำแนกตามกลุ่มคริวเรือตามระดับรายได้ ปี 2558

กลุ่มคริวเรือตามระดับรายได้	คริวเรือที่เป็นหนี้ (คริวเรือ)	ร้อยละของคริวเรือที่เป็นหนี้ (%)	คริวเรือที่เป็นหนี้		สัดส่วนคริวเรือชำระหนี้ (%)	
			ชำระหนี้ (%)	ไม่ชำระหนี้ (%)	ชำระหนี้ไม่เกิน 30% ของรายได้	ชำระหนี้เกิน 30% ของรายได้
กลุ่ม 10% ที่ 1 (จนที่สุด)	1,158,472	54.3	89.8	10.2	55.8	44.2
กลุ่ม 10% ที่ 2	1,106,499	51.9	94.2	5.8	68.6	31.4
กลุ่ม 10% ที่ 3	1,094,179	51.3	94.7	5.3	71.0	29.0
กลุ่ม 10% ที่ 4	1,034,358	48.5	95.0	5.0	72.8	27.2
กลุ่ม 10% ที่ 5	1,059,296	49.7	95.9	4.1	71.7	28.3
กลุ่ม 10% ที่ 6	930,269	43.6	96.0	4.0	72.1	27.9
กลุ่ม 10% ที่ 7	919,767	43.1	96.9	3.1	74.2	25.8
กลุ่ม 10% ที่ 8	974,477	45.7	98.4	1.6	77.7	22.3
กลุ่ม 10% ที่ 9	1,063,506	49.8	97.3	2.7	76.5	23.5
กลุ่ม 10% ที่ 10 (รวยที่สุด)	1,129,012	52.9	98.9	1.1	74.2	25.8
รวม	10,469,835	49.1	95.6	4.4	71.4	28.6

ที่มา : ข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของคริวเรือ สำนักงานสถิติแห่งชาติ, ประมวลผลโดยสำนักพัฒนาฐานข้อมูลและตัวชี้วัดภาวะสังคม สศช. โดยข้อมูลคริวเรือที่มีรายได้ติดลบได้ปรับรายได้เป็น 0

กลุ่มคริวเรือตามระดับรายได้ เป็นการเรียงลำดับคริวเรือตามระดับรายได้ทั้งสิ้นเฉลี่ยต่อคน จากต่ำสุดไปสูงสุดแล้วแบ่งคริวเรือเป็น 10 กลุ่มๆละ 10% เท่ากัน โดยกลุ่ม 10% ที่ 1 เป็นคริวเรือจนที่สุด เรียงลำดับไปจนถึง กลุ่ม 10% ที่ 10 เป็นกลุ่มคริวเรือรวยที่สุด

ตาราง 5 : คริวเรือที่เป็นหนี้ และการชำระหนี้ของคริวเรือ จำแนกตามสถานภาพเศรษฐกิจและสังคมของคริวเรือ ปี 2558

กลุ่มคริวเรือตามสถานภาพเศรษฐกิจและสังคมของคริวเรือ	คริวเรือที่เป็นหนี้ (คริวเรือ)	ร้อยละของคริวเรือที่เป็นหนี้ (%)	คริวเรือที่เป็นหนี้		สัดส่วนคริวเรือชำระหนี้ (%)	
			ชำระหนี้ (%)	ไม่ชำระหนี้ (%)	ชำระหนี้ไม่เกิน 30% ของรายได้	ชำระหนี้เกิน 30% ของรายได้
1.ผู้ทำการเกษตร เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ ที่เป็นเจ้าของที่ดิน	1,840,867	69.5	95.2	4.8	60.4	39.6
2.ผู้ทำการเกษตร เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำไม่เป็นเจ้าของที่ดิน	374,472	79.0	95.5	4.5	54.1	45.9
3.ผู้ทำประมง ป่าไม้ ลำสัตว์หาของป่า บริการการเกษตร	143,997	41.7	97.0	3.0	71.2	28.8
4.ผู้ประกอบการธุรกิจของตนเองที่ไม่ใช่การเกษตร	1,883,073	51.4	97.0	3.0	67.4	32.6
5.ผู้จัดการ นักวิชาการ และผู้ปฏิบัติงานวิชาชีพ	1,312,258	56.4	98.4	1.6	74.7	25.3
6.คนงานเกษตร ป่าไม้ และประมง	282,000	47.5	89.2	10.8	75.2	24.8
7.คนงานด้านการขนส่งและงานพื้นฐาน	170,255	42.3	90.5	9.5	86.2	13.8
8.เสมียน พนักงานขายและให้บริการ	1,530,478	47.8	96.8	3.2	80.4	19.6
9.ผู้ปฏิบัติงานในกระบวนการผลิต ก่อสร้าง เหมือนแแร่	1,537,730	46.7	96.0	4.0	82.2	17.8
10.ผู้ไม่ได้ปฏิบัติงานเชิงเศรษฐกิจ	1,394,705	31.9	91.7	8.3	68.2	31.8
รวม	10,469,835	49.1	95.6	4.4	71.4	28.6

ที่มา : ข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของคริวเรือ สำนักงานสถิติแห่งชาติ,

ประมวลผลโดยสำนักพัฒนาฐานข้อมูลและตัวชี้วัดภาวะสังคม สศช. โดยข้อมูลคริวเรือที่มีรายได้ติดลบได้ปรับรายได้เป็น 0

สถานภาพเศรษฐกิจและสังคมของคริวเรือ พิจารณาจากแหล่งรายได้ส่วนใหญ่ของคริวเรือ สถานภาพการทำงาน ประเภทของกิจกรรมในเชิงเศรษฐกิจและอาชีพเป็นหลัก

ผู้ไม่ได้ปฏิบัติงานเชิงเศรษฐกิจ ได้แก่ ผู้ที่มีรายได้จากบำเหน็จ บำนาญ เงินช่วยเหลือ รายได้จากทรัพย์สิน และรายได้อื่นๆ